

OKRUGLI STOL

HRVATSKO KNJIŽNIČARSKO
NAZIVLJE

PROJEKT BIBLION

Daniela Živković, voditeljica i članice tima: Sanja Brbora, Rajka Gjurković Govorčin,
Aleksandra Horvat, Jelica Leščić, Dijana Machala, Marina Mihalić,
Breza Šalamon-Cindori, Maja Živko

Rječnici su poput satova;
i najlošiji je bolji od nikakvog,
a ni od najboljeg se ne može očekivati
da uvijek ide posve točno!

(S. Johnson)

Suradnici na projektu:

- stručnjaci iz raznih ustanova knjižničarske zajednice
- Filozofski fakultet u Zagrebu, Knjižnice grada Zagreba, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Sveučilišna knjižnica u Splitu i Komisija za nazivlje Hrvatskog knjižničarskog društva.
- Dr. Eva Verona u svojem izvještaju o djelovanju Društva bibliotekara Hrvatske iza Drugog svjetskog rata objavljenom u VBH 1, 1/3(1950) piše: “22. XII. 1949. godine bila je izabrana Komisija za izradbu hrvatske bibliotekarske terminologije (Eva Verona, dr. Dana Čučković, Marko Orešković).
- stručnjaci iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Projekt Hrvatsko knjižničarsko nazivlje **BIBLION**

- Natječaj HRZZ-a „Izgradnja hrvatskog strukovnog nazivlja” (Struna-09-2017)
- Trajanje projekta 28. 2. 2018. – 27. 8. 2019.
- Cilj: e-rječnik knjižničarskoga nazivlja od 1.500 naziva
- Deset suradnika
- Administrativni posao Filozofski fakultet u Zagrebu
- Četiri radionice – IHJJ
- Radni sastanci projektnog tima
- Diseminacija rezultata
 - 43. Skupština HKD-a, Okrugli stol Predstavljanje projekta
 - Okrugli stol o hrvatskom knjižničarskom nazivlju, Zagreb, 2019.

Preporuke za rad

- Definicije naziva trebaju odražavati praksu i učestalost primjene
- Ažurirati postojeći rječnik novim nazivima
- Uz tiskane koristiti i pouzdane elektroničke izvore, naročito za novije pojmove
- Promovirati korištenje normiranih naziva

e- Struna: sučelje

Str. 1

e-Struna

Prijavljeni ste kao: sbrbora
Vaš profil | Odjava

Početna

Nazivi

Unos

Pregled

Vaš posao

Upute

Str. 2

e-Struna

Prijavljeni ste kao: sbrbora
Vaš profil | Odjava

Početna

Nazivi

Unos

Pregled

Vaš posao

Upute

Novi naziv

naziv [?]

Naziv obvezatno je polje!
skraćeni oblik

vrelo naziva

stranica

jezična odrednica

rod

broj

definicija

vrelo definicije

stranica

dopušteni naziv [?]

ostali nazivi: zastarjeli, nepreporučeni, žargonizam

grana

potpodručje

međudisciplinarni [?]

strana jezična odrednica [?]

autorski naziv [?]

kontekst [?]

vrelo konteksta

stranica

istovrijednica - engleski [?]

Nastavi

ostali jezici: njemački, francuski, talijanski, latinski, grčki, ruski, slovenski, češki, slovački

Novi naziv

podređeni pojam [?]

kratica - hrvatski [?]

kratica - međunarodna

ostali jezici: engleski, njemački, latinski, francuski, ruski, slovenski

napomena [?]

simbol [?]

jednadžba [?]

formula [?]

poveznica [?]

slika

Nema datoteke...

Učitaj...

dopisivanje

Preostalo znakova: 500

faza obradbe

Unesite u Strunu

Struna - elementi zapisa u terminološkoj bazi

- **Naziv na hrvatskome jeziku**
- **Jezična odrednica**
- Skraćeni oblik naziva
- **Definicija**
- Kontekst
- Predloženi naziv (IHJJ)
- Istoznačnice (dopušteni naziv, nepreporučeni naziv, zastarjeli naziv, žargonizam)
- Istovrijednice na stranim jezicima
- Kratice na hrvatskome i/ili stranome jeziku
- Podređeni naziv
- Simbol
- Poveznica
- Napomena
- Privitak
- **Razredba** (oznaka znanstvenog polja i grane)
- Vrela

Načela rada - inačica tradicionalnoga terminografskog opisa koja počiva na načelima razrađenima u normama ISO-a

Metodologija rada (1)

Područja knjižničarstva 28

Bibliografija, Digitalizacija, E-knjiga, Elektronička obrada podataka i web, Glazbeno knjižničarstvo, Informacijska služba, Informacijske znanosti (uključujući rubna područja), Informacijski sustavi, Izgradnja i oprema knjižnica, Kartografska građa i kartografsko knjižničarstvo, Katalogizacija i katalozi, Klasifikacija, Knjižnice i zbirke, Knjižničarstvo općenito, Knjižnična građa i fond, Korisnici i korištenje, Obrazovanje, Odabir i nabava, Odnosi s javnošću, Opće i razno, Osoblje, Pohrana, čuvanje i zaštita građe, Poslovanje, organizacija i upravljanje knjižnicama, Pravo, Predmetna obrada, Pretraživanje, Sadržajna obrada, Znanost o knjizi, knjižarstvo, nakladništvo i tiskarstvo.

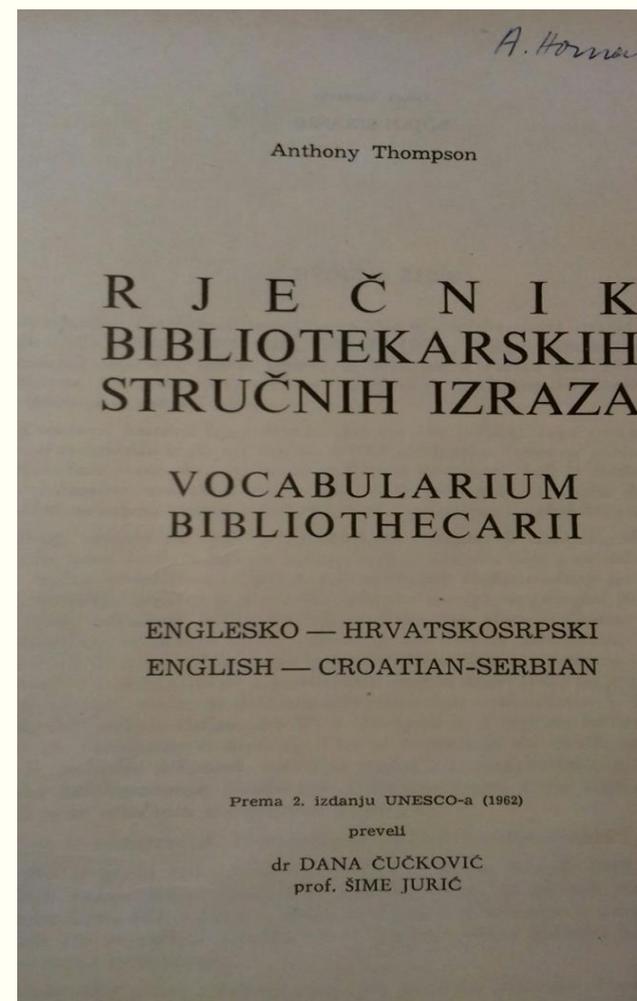
Metodologija rada (2)

IZBOR VRELA – dogovoreni popis od 70 jedinica u Struni

- Izbor vrela naziva
- Izbor vrela definicije

VRELA (1)

Thompson, Anthony. Rječnik bibliotekarskih stručnih izraza = Vocabularium bibliothecarii : englesko-hrvatskosrpski = English-Croatian-Serbian. Prema 2. izdanju UNESCO-a (1962) preveli Dana Čučković, Šime Jurić. Zagreb : Školska knjiga, 1965.

VRELA (2)

Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999–2009. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/>

The screenshot shows a web browser window displaying the article 'bibliotekarstvo' on the Hrvatska enciklopedija website. The browser's address bar shows the URL 'www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7465'. The page features a search bar at the top right and a navigation menu on the left. The main content area contains the title 'bibliotekarstvo' and a detailed text block. The text discusses the history and function of libraries, mentioning key figures like Gabriel Naudé and Claude Clément, and the development of library science as a discipline. The footer of the page includes links for 'Hrvatska enciklopedija', 'Impresum', 'O enciklopediji', 'Upute', 'Područja i struke', and 'Kontakt', along with a notification 'Nema novih obavijesti'.

LEKSIKOGRAFSKI ZAVOD MIROSLAV KRLEŽA

bibliotekarstvo

bibliotekarstvo ili **knjižničarstvo**, djelatnost koja se obavlja u knjižnicama, a obuhvaća odabir, nabavu, stručnu obradbu, pohranu i zaštitu građe te organizaciju različitih usluga i službi za korisnike. Bibliotekarstvo postoji otkad postoji i **knjižnica**, no teoretski se utemeljuje tek u drugoj polovici XIX. st. kao posljedak novoga shvaćanja da je knjižnica društvena ustanova u službi javnosti. Kao znanstvena disciplina bibliotekarstvo se katkad naziva bibliotečnom znanostu (*library science*, *Bibliothekswissenschaft*), a u novije doba, posebice u anglo-američkom krugu, bibliotečna i informacijska znanost (*library and information science*).

Prvi su bibliotekari bili pjesnici, filozofi ili učenjaci kojima je bila povjerena i briga za knjižnicu. Zato se prvotni znanstveni rad u bibliotekarstvu veže uz utvrđivanje autentičnosti i uz atribuiranje tekstova, istraživanje homonima i sl., jer je taj rad često služio kao temelj za sastavljanje biografija i bibliografija. Sastavljanje i organiziranje biografskih i bibliografskih priručnika smatra se bibliotekarskim poslom od antičkog doba do prve polovice XVIII. st. Raspored i organizacija građe u bibliografijama često se primjenjuje i u sastavljanju kataloga i drugih popisa građe u knjižnicama. Kalimahovo, danas izgubljeno, djelo *Tablece (Πίνακες, 250. pr. Kr.)*, koje se smatra najvažnijom bibliografijom helenističkog razdoblja, vjerojatno je bio katalog Aleksandrijske knjižnice. Konrad Gesner, autor poznate opće bibliografije *Bibliotheca universalis* (1545), predlagao je bibliotekarima svojega doba da tu bibliografiju rabe kao katalog u svojim knjižnicama.

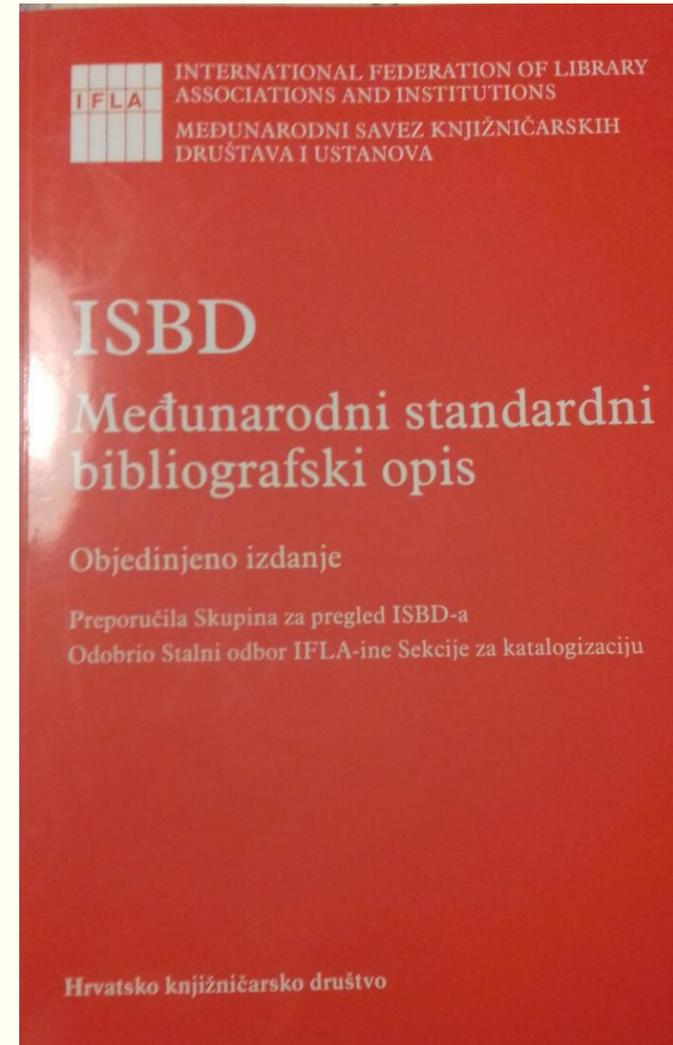
U XVII. st. nastaju prvi priručnici u kojima bibliotekari izlažu svoje poglede o uređenju i organizaciji bibliotekarskog posla, a često iznose i mišljenje o svrsi i namjeni knjižnica. Gabriel Naudé, knjižničar kardinala Richelieua i Mazarina, objavljuje 1627. djelo *Kako izgraditi knjižnicu (Advis pour dresser une bibliothèque)*, u kojem raspravlja o izgradnji knjižničnih zbirki i zalaže se za nabavu knjiga koje o istoj temi govore iz različitih aspekata, a istodobno iznosi i načela klasificiranja knjiga. O zadaćama idealne knjižnice i stručnom rasporedu građe raspravlja Claude Clément u svojem opsežnom djelu u četiri dijela, objavljenom na latinskom jeziku *Izgradnja, oprema, zaštita i korištenje knjiga u privatnom ili javnom muzeju ili knjižnici (Musei sive bibliothecae tam privatae quam publicae extractio, instructio, cura, usus. Libri IV, 1628)*. Škotski knjižničar John Durie autor je djela *Napredni bibliotekar (The Reformed Library-keeper, 1650)*, u kojem bibliotekara opisuje kao promicatelja univerzalnog učenja. Klasičnim se

Hrvatska enciklopedija Impresum O enciklopediji Upute Područja i struke Kontakt

Nema novih obavijesti

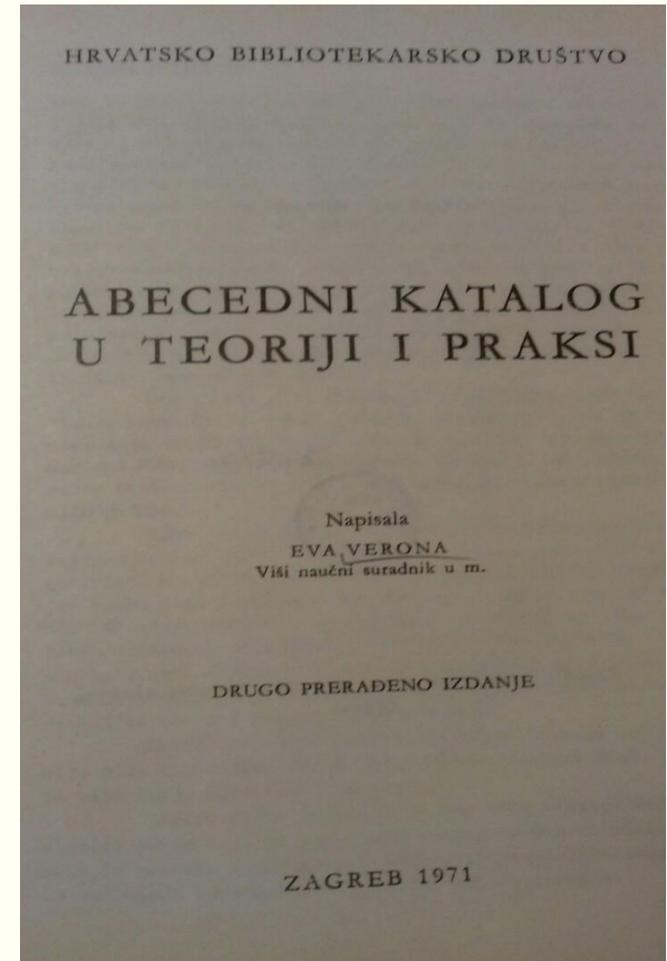
VRELA (3)

- ISBD : Međunarodni standardni bibliografski opis / preporučila Skupina za pregled ISBD-a ; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
- ISBD-S; ISBD(CR); ISBD(NBM); ISBD(PM); ISBD(CM)

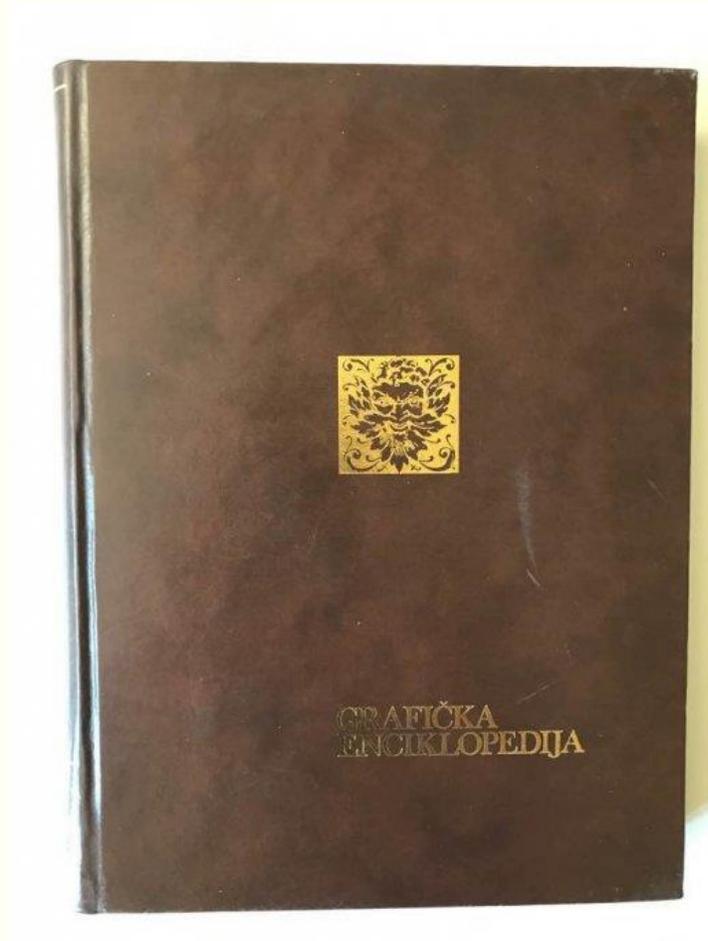
VRELA (4)

- Verona, E. Abecedni katalog u teoriji i praksi. 2. prerađeno izdanje. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1971.
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 2: Kataložni opis. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1983.
- Verona, E. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1: Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.

VRELA (5)

- Mesaroš, F. Grafička enciklopedija. Zagreb : Tehnička knjiga, 1971.

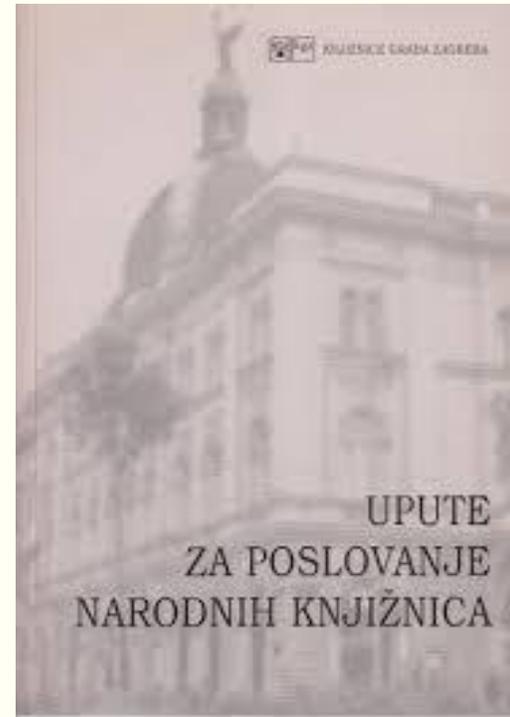
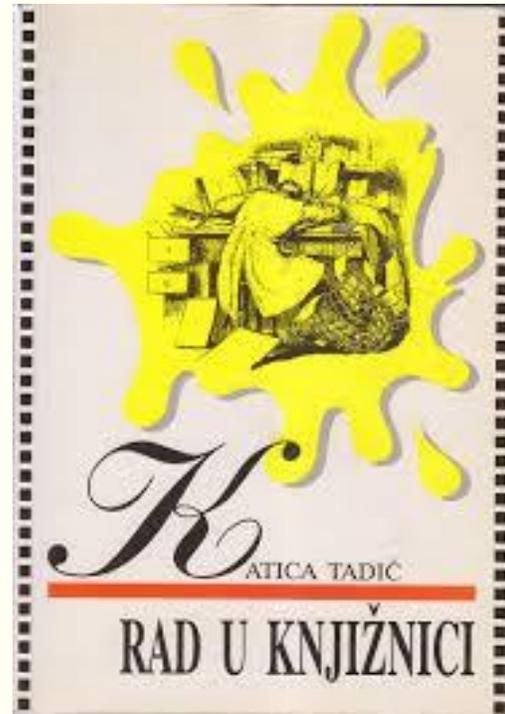
VRELA (6)

- Standardi ISO

VRELA (7)

- Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: „Benja”, 1994.
- Upute za poslovanje narodnih knjižnica / uredila Aleksandra Malnar. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996.

Knjižničarsko
nazivlje u
užem smislu:
različita
potpodručja,

visokoškolska knjižnica

status naziva: naziv || **obrađivač:** Sanja Brbora || **faza obradbe:** urednik uređuje || **autorski:** ne

vrelo naziva: Thompson – Rječnik (1965)

definicija: knjižnica na sveučilištu ili visokoškolskoj ustanovi primarno namijenjena zadovoljavanju korisničkih potreba nastavnika i studenata

projekt: knjižničarstvo

potpodručje: knjižnice i zbirke

podređeni pojam: fakultetska knjižnica; sveučilišna knjižnica

nepreporučeni naziv: akademska
knjižnica

Opseg u Zakonu različit !!!!

istovrijednica - engleski: academic library

jezična odrednica: višerječni naziv

napomena: Visokoškolska knjižnica često ispunjava funkciju i znanstvene knjižnice.

proširenost u stručnoj literaturi -> zadovoljeno 3. terminološko načelo
domaći naziv -> 1. terminološko načelo: domaći nazivi imaju prednost
usklađen sa sustavom hrvatskog standardnog jezika -> zadovoljeno i 4.
terminološko načelo
jasno odražava svoje mjesto u pojmovnom sustavu -> zadovoljeno 9. načelo

Nazivi za djelatnike – u administrativnom diskursu

knjižnično osoblje

definicija: svi zaposlenici knjižnice

podređeni pojam: stručno knjižnično osoblje, knjižničarsko osoblje

istovrjednica - engleski: *library staff; library personnel*

stručno knjižnično osoblje

definicija: knjižnično osoblje kojega zajedno čine knjižničarsko osoblje i stručnjaci neknjižničarskih profila uključeni u obavljanje knjižnične djelatnosti

istovrjednica - engleski: *professional library staff*

knjižničarsko osoblje

definicija: knjižnično osoblje kojega čine zaposlenici sa stečenim zvanjima u knjižničarskoj struci

istovrjednica - engleski: *librarian staff*

~~stručno knjižničarsko osoblje~~

- nepraktičan naziv - pleonazam (nije ušlo u Strunu)

semantička mreža <-> semantički

web

semantička mreža

status naziva: naziv || **obrađivač:** Sanja Brbora || **faza obradbe:** obrađivač radi || **autorski:** ne

vrelo naziva: ISO 5127(2017)(E)

definicija: treća mrežna generacija, usmjerena prema značenjskom povezivanju podataka u svrhu lakšeg pronalaska relevantnih informacija

vrelo definicije: ISO 5127(2017)(E)

projekt: knjižničarstvo

dopušteni naziv: mreža 3.0

istovrijednica - engleski: semantic web; Web 3.0

nepreporučeni naziv: semantički web; web 3.0

jezična odrednica: višerječni naziv

Veći broj potvrda za semantički web, odabrana **mreža** (web – riječ neprilagođena hrvatskom fonološkom sustavu; neuklopljenost u terminološki sustav)

čitanje

status naziva: naziv || **obrađivač:** Sanja Brbora || **faza obradbe:** obrađivač završio || **autorski:** ne

vrelo naziva: Grosman (2010)

definicija: razvojni proces koji se odvija od početnog prepoznavanja grafema i razabiranja riječi do razumijevanja i interpretacije napisanog teksta

vrelo definicije: Grosman (2010)

projekt: knjižničarstvo

istovrijednica - engleski: reading

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: srednji

Problem: pronalaženje sveobuhvatne definicije

Autorski nazivi: kliznik, hrdaste mrlje

kliznik

status naziva: naziv || obrađivač: Sanja Brbora || faza obradbe: obrađivač radi || autorski: da

definicija: sustav pokretnih polica koji omogućuje uštedu prostora i veću sigurnost

projekt: knjižničarstvo

dopušteni naziv: pomični regal; pokretni regal

istovrijednica - engleski: compact shelving

žargonizam: kompaktus

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: muški

Brzi pregled naziva

⇒ **kompaktus** (hibridni naziv eng. + lat. nastavak)

⇒ naziv neusklađen sa sustavom hrvatskog standardnog jezika -> narušeno 4. terminološko načelo

hrđaste mrlje

status naziva: naziv || obrađivač: Sanja Brbora || faza obradbe: obrađivač radi || autorski: da

definicija: vrsta oštećenja nepoznatog postanja u vidu neujednačenih mrlja boje hrđe na papiru

projekt: knjižničarstvo

dopušteni naziv: foksing; mrlje boje hrđe

istovrijednica - engleski: foxing

jezična odrednica: višerječni naziv

- **foksing** (neproziran naziv, tuđica: 'boje lisičja krzna')
⇒ naziv neusklađen sa sustavom hrvatskog standardnog jezika -> narušeno 4. terminološko načelo
- **mrlje boje hrđe** -> opisan naziv, teško definirati jer sadržava dio definicije (*IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom*)

Primjer zasad prihvaćenog stranog naziva

edutainment

status naziva: naziv || **obrađivač:** Daniela Živković || **faza obradbe:** urednik uređuje || **autorski:** ne

vrela naziva: Živković (2001)

stranica: 187

definicija: multimedijско izdanje namijenjeno učenju kroz zabavu

vrela definicije: Živković (2001)

stranica: 187

projekt: knjižničarstvo

potpodručje: knjižnična građa i fond

istovrijednica - engleski: edutainment

jezična odrednica: imenica

broj: jednina

rod: muški